

**ХРЫСЬЦІЯНСКАЕ АБ'ЕДНАНЬНЕ БЕЛАРУСКІХ РАБОТНІКАЎ
У В. БРЫТАНІІ**

АБ'ЕДНАНЬНЕ
МЕСЯЧНИК

**UNITED CHRISTIAN BYELORUSSIAN WORKERS IN GT. BRITAIN
MONTHLY**

А Б'ЕДНАНЬНЕ

№ 3/75 ЛЕНДАН САКАВІК 1958 ГОД. ГОД ВЫДАНЬНЯ 11.

УСІХ НАДІШЧЫКАЎ І ЧЫТАЧОЎ "АБ'ЕДНАНЬНЯ" ВІТАЕМ З
ВЯЛІКІМ САКАВІКОМ І НАДЫХОДЗЯЧЫМ ВЯЛІКАДНЕМ.
Галоўная Управа ХАБР

СУМНЫ ЮБІЛЕЙ, АЛЕ НЕ БЕЗНАДЗЕЙНЫ

40 год таму - 25 сакавіка 1918 году, Беларускі Народ, вуснамі сваіх прадстаўнікоў, абвесьціў Беларусь вольнай сувэрэннай дзяржаваю - Беларускай Народнай Рэспублікай.

Рада Беларускай Народнай Рэспублікі, як найвышэйшы законадаўчы ворган беларускага народу, сваімі граматамі на-крэсльла тыя справядлівыя прынцыпы, на якіх мела быць пабудавана дзяржава. Была абвешчана поўная свабода для усіх народаў, пражываючых на тэрыторыі Беларусі ды устаноўленыя справядлівыя формы земляўладаньня і працы.

Паводле гэтых прынципаў, усе дзяржаўныя і панскія землі павінны былі быць разъдзелены паміж беларускага сялянства на падставе хутарное або атрубное сыстэмы земляўладаньня для паасобных гаспадароў.

Рабочікам фабрыкаў забясьпечваўся 8-мі гадзінны працоўны дзень з адпаведнымі адпачынкамі і справядліваю аплатай ягонае працы.

Такая была воля беларускага народу, які, скінуўшы шматгадовыя ланцугі свайго паняволеня, хацеў стацца паўнапраўным гаспадаром у сваёй незалежнай дзяржаве.

Нажаль, гэтая адвечныя лятуценьні беларускага народу не маглі зъдзейсьніцца, бо ж бальшавіцкая праступная банды, подступам захапіушая уладу, не ушанавала волі народу, а гвалтам ды збройнаю сілаю накінула яму новае, шмат горшае, ярмо свае, бальшавіцкае няволі.

Карыстаючыся дэмагагічнымі лёзунгамі, бальшавікі перш абыцалі усім народам залатыя горы - сялянам усу зямлю, а работнікам - усе фабрыкі, абвяшчаючи пабудову сапраўднага раю на зямлі.

Але, вось, мінула 40 год бальшавіцкага панаваньня над усімі народамі былое царскае імпэрыі і мы можам аб'ектуна падвесыці рахунак усім іхным ілжывым абыцаньням ды паглядзець з перспектывы саракагодзьдзя на пабудаваны бальшавікамі "рай".

Ці сапраўды наш селянін атрымаў абыцаную яму зямлю?

Не, наадварот, бальшавікі ня толькі не далі селяніну ані пядзі зямлі, але адабралі ад яго і той невялічкі кусочак, які ён меў.

Мы загналі селяніна ці то у нячуваны па сваёй жорсткасьці калгасны прыгон, які стаўся горшым ад калішняе паншчыны, ці то зрабілі яго бяспраўным парабкам дзяржаўных гаспадараў /так зв. саўгасаў/, дзе калішняга пана заманіў яшчэ горшы бальшавіцкі цівун-дырэктар.

Акром гэтага, бальшавікі адабралі ад селяніна усё яго собскае дабро - адабралі апошнюю карову і апошняе парасё, ператвараючи яго, такім чынам, у залежнага ад іх волі навольніка, якога голадам змушаюць выпаўняць і перавыпаўняць іхныя недарэчныя пляны.

Зразумелая рэч, што беларускі селянін ня мог дабравольна пагадзіцца з такім станам рэчы і перш бараніўся, як толькі мог, аднак, будучы абызброены, ён ня у сілах быў супроцьставіцца узброеным маскоўска-бальшавіцкім бандам, якія бязлітасна расстрэльвалі усіх непакорных.

У выніку гэтага змаганьня, падчас так званае калектывізацыі, дзесяткі тысяч беларускіх сялянаў было расстрэляна, а каля двух мільёнаў павандравала у далёкія тайгі Сібіру ці іншага Казахстану.

А колькі-ж іх пагінула па дарозе?

Увесь сібірскі шлях усеяны магіламі нявінных бальшавіцкіх ахвяраў!

Каб урэшце канчальна зламаць супраціў сялянства, бальшавікі прымацавалі яго да вызначаных калгасаў, пакінуць якія без дазволу бальшавіцкага начальства анік было нельга.

Так расправіліся расейскія бальшавікі з беларускімі сялянамі!

Паглядзім цяпер ці работнікі дасталі абыцаныя бальшавікамі фабрыкі. Можа гэтыя "пролетары", пад фірмаю якіх бальшавіцкія заправілы праводзяць сваю дыктатуру, сталіся сапраўднымі гаспадарамі свае вытворчасці?

Дзе-ж там! Новы, быцдам афіцыйны, гаспадар фабрыкі,

стаўся такім-жым самым нявольнікам на фабрыцы, як яго таварыш селянін - у калгасе ці саўгасе! Яго бальшавікі так-сама прымацавалі да ягонае фабрыкі ды голадам змушаюць перавыконваць вялічэзныя бальшавіцкія нормы, даючы у замен гэтага найбольш дужым і старанным нічога на вартыя бальшавіцкія бляшкі - ардэны ды тытулы стаханаўцаў іншых "герояў працы".

Як бачым з гэтага, бальшавікі ня лепш расправіліся і з "праletaryямі", дзякуючы якім яны фактывна дайшлі да улады.

Савецкая рэчаіснасць паказвае, што бальшавіцка-камуністычны ражым - ня "дыктатура праletaryяту", аб якой так любілі і любяць пляць усе бальшавіцкія заправілы, пачынаючы ад Леніна і канчаючы Хрущовым, а фактывная дыктатура невялічкае Крамлеўская хэуры над няшчасным сапраўдным праletaryятам!

А можа бальшавікі выканалі хоць адну іншую з сваіх абязданак, якімі яны заманьвалі народы у сваю бальшавіцка-камуністычную пастку?

Ці ёсьць у Савецкім Саюзе свабода слова? - Не!

Ці ёсьць у СССР свабодная незалежная прэса? - Не!

Ці ёсьць у СССР магчымасць працоўным адваёўваць свае эканамічныя права шляхам забастовак? - Не! Наадварот, усякая спроба абароны сваіх правоў шляхам забастовак, выклікае з боку бальшавікоў нячувану крытавую расправу.

Ці існуе у СССР незалежны ад камуністычнае партыі суд? - Не! Савецкіх грамадзянаў судзяць пераважна розныя "тройкі" НКВД ці іншага МВД, МГБ і КГБ /Комітет Государственной Безопасности, які арганізаваны пасля расстрэлу Бэрэя замест МГБ - Міністэрства Государственай Безопасности/.

Урэшце запытаем: ці існуе у СССР свабода рэлігіі?

І гэтага няма! Бальшавікі разбурылі усе цэрквы ды фізычна зьнішчылі усё духавенства, існуючыя-ж на паказ для наіўных чужынцаў некалькі цэркваў у Маскве, Менску ці Кіеве абслугоуваюцца паслухмянымі агентамі МВД, якіх бальшавікі апранулі у святыарскія рызы.

Вось такі пануе сёньня стан на усім аблізу бальшавіцкае чырвонае імперыі, якая зъяўляецца сапраўдным "райем" толькі для Крамлеўскіх тыранаў, а найгоршым пеклам для усіх паняволеных бальшавікамі народаў.

За 40 год свайго панаванья бальшавікі замучылі мільёны няўянных людзей, а каля 20 мільёнаў яшчэ сёньня пакутуе у так званых лягерох прымусовая працы, раскіданых па усім прасторы Савецкага Саюзу, пераважна на Калыме, Варкуце, Ухце ды іншых мясцох Сібірскіх тундраў ды гарачых стэпах Казахстану.

40-гадовая бальшавіцкая гаспадарка давела нашу краіну да цяжкога эканамічнага крызісу. Людзі працуць вельмі цяжка, ня маючы ані дастатковага харчаваньня, ані вітраткі, ані абутку.

Такі жудасны стан пануе ня толькі на Беларусі, але і у ва усіх так званих савецкіх рэспубліках. Самі бальшавікі змушаны былі у сувязі з гэтым пераглядзець сваю недарэчную палітыку, каб ня выклікаць агульнага абурэння шырокіх народных масаў.

Яны узвалілі усю адказнасьць за такі стан на нябожчыка Сталіна, хоць Сталін усе свае злачынствы праводзіў ня сам асабіста, а якраз пры дапамозе тых-жа Молатавых, Маленковых ды Хрущовых.

Гэта, аднак, іх не уратуе, бо народ добра ведае чые руکі у крыві нявінных ахвяраў. Ня уратуюць іх і аслаўленая "спутнікі", якімі яны хацелі адварнуць увагу паняволовленых народаў ды затуманіць галовы дэмакратычнага съвету. Разылік іх хібіў мэты, бо замест таго, каб застрашыць вольны съвет, яны толькі яго абудзілі со сну ды змусілі паважна узяцца за працу, раз на заўсёды вызываючыся недарэчнае іллюзіі аб магчымасці мірнага супрацоўніцтва паміж камуністычным ды капіталістычным съветам. На рэзультаты ня трэба было доўга чакаць, бо-ж амэрыканскі "спутнік" ужо кружыцца таксама навокал зямлі, а вольны съвет у съпешным парадку узбройваецца новым аружжам ды будзе стратэгічныя базы на выпадак ня толькі абароны, але і наступу.

Крывадушныя пісьмы Булганінаў ды публічныя выступленіі Хрущовых ужо ня робяць ніякага уражаньня на заходніх палітыкаў, якія зразумелі нячыстую ігру бальшавіцка-маскоўскіх лідараў.

Няма чым пахваліцца бальшавікам і на нутраным адрэзку, бо-ж эканамічны крызіс, выкліканы савецкаю гаспадаркаю трывае далей, а ідэалягічны крызіс камунізму з кожным днём паглыблівецца. Маладое пакаленіе Савецкага Саюзу, адбыушы свой стаж у камсамоле, перайшло у рады камуністычнае партыі. Моладзь, шчыра павернувшая у свой час у камуністычную дактрыну, цяпер што раз болей заглядаецца на яе крытычна ды вельмі часта не пагаджаецца з крывадушнай тактыкай камуністычных лідараў. Ані Хрущовы, ані Булганіны болей не зьяўлююцца ужо аўтарытэтамі партыі, якая, лічачы сябе непамыльной, ужо некалькі разоў паварочвала сваю ідэалягічную лінію на цэлых 180°.

Такі псыхалягічны стан маладых партыйцаў асабліва не-пакоіць камуністычных ідараў, бо яны ведаюць, што гэта некалі давядзе іх да няухільнае катастрофы.

Ідэалягічнае банкроцтва бальшавізму бяспрэчна, але

працэс гэты зацяжны, хоць спыніць яго ужо ня здолее ніякая сіла. Дагэтуль працэс гэты тармазіла палітыка Захаду, які съніў залаты сны аб "коэкзыстэнцыі", але часгэты, здаецца мінуў і таму ён будзе адбывацца нармальным шляхам, калі з вонку не наступіць патрэбнае прысьпяшэнне.

Такім чынам хоць сёньняшні наш юбілей і сумны, але адначасна ён і не бэзнадзейны. Міжнародныя падзеі складаюцца не па думцы бальшавікоў і не на іх карысць. Патрэбны толькі яшчэ вялікі выслак усіх антыкамуністычных элементаў, каб съвятковаць дзень вызвалення усіх паняволенных народаў з бальшавіцкага ярма. А такі дзень бязумоўна надыйдзе! І надыйдзе можа хутчэй, як мы гэтага спадзяёмся. Але для гэтага патрэбны выслак кожнага з нас!

Кожны павінен даць для прысьпяшэння надыходу гэтага дня як мага болей працы, энэргіі і матар'яльных ахвяраў. Да гэтага кліча нас кроў загубленых бальшавікамі мільёнаў ды стон тых, што сёньня пакутуюць у бальшавіцкім пекле.

ДЗЕСЯЦЬ ГОД НА ГРАМАДЗКАЙ ВАРЦЕ

Дзесяць год таму, у нядзелю вечарам 14-га сакавіка-1948 году у Лёндане на Онслёў Сквэр, Саўт Кэнсінгтон, у рабочым гастэлі дзе пражывала у той час найбольшая колькасць беларусаў гэтага гораду, сабраліся сябры Згуртавання Беларусаў у Вяліка-Брытаніі /ЗБВБ/, якія не пагадзіліся з антыстатутоваю дзейнасцю сваіх кіраўнічых ворганаў "Згуртавання", ачольванага у той час праф. Вінцуком жук-Грышкевічам і ксяндзом Чаславам Сіповічам.

Дзейнасць гэтых двух людзей, гасп. Грышкевіча, які быў і ёсьць крывіцкага напрамку і айца Сіповіча, які зьяўляўся і зьяўляецца місіянерам Іапы - ішла у разрэз волі і духу большасці як звычайных сяброў ЗБВБ, так і некаторых з яе Галоўнае Управы. Поўная падтрымка з боку гасп. Грышкевіча інж. М. Абрамчыка як "прэзыдэнта" БНР, а з друегога боку, арганізаванне айцом Ч. Сіповічам вуніяцкіх прыходаў, - канчаткова разьбіла арганізацыю ЗБВБ на два ідэалагічна варожыя да сябе лягеры.

Гэта і была аснаўная прычына, што дня 14-га сакавіка 1948 году ініцыятыўная група /апазыцыя - як яе называлі у той час/ сабраўшыся на сваёй зборцы і усебакова разгледзіўши: спосаб, дзейнасць і мэту галоўных кіраўнікоў ЗБВБ, пастанавілі выступіць з радоў ЗБВБ і залажыць новую арганізацыю пад назовам Хрысьціянскае Аб'еднаньне Беларускіх Работнікаў у Вяліка-Брытаніі /ХАБР/ і выдаваць

свой незалежны часапіс "Аб'еднаньне". У гэты самы вечар, тайным галасаваньнем была выбрана Часовая Управа ХАБР, якая на заўтра 15-га сакавіка 1948 году сабралася на сваё першае арганізацыйнае паседжаньне дзе між сабою падзялілі функцыі: На старшыню выбраны быў - гасп. М. Буляк, заступнікам старшыні - гасп. Б. Суравы, сакратаром - гасп. Ю. Весялкоўскі, скарбнікам - гасп. П. Бударкевіч і сябры Управы: гасп. гасп. А. Варава, С. Серафіновіч, А. Малаха, А. Жданковіч, К. Нор, К. Завадзкі.

У хуткім часе амаль усе сябры "Згуртаваньня" перайшлі у новаствораную арганізацыю, павялічваючы лік яе блізка 200.

Разглядаючы сёньня пратаколы Агульных Зьездаў ХАБР і выкананых ворганаў гэтае арганізацыі з пэрспэктывы дзесяцігодзьдзя, трэба аб'ектыуна съцвердзіць, што, не зважаючы на розныя закалоты, якія час ад часу паўставалі сярод сяброў, вядучы актыў высока трymаў съцяг свае арганізацыі. Толькі дзякуючы надзвычайнай энергіі і такту вядучага актыву удалося арганізацыйную працу вясці безпрабойна на працягу мінулага дзесяцігодзьдзя.

Ясна, з цягам часу лік сяброў зьменшыўся, бо-ж за дзесяць год шмат сяброў выэмігравала ў іншыя краіны, а галоўным чынам у США, Канаду і Аўстралію; аднак, аснаўное ядро арганізацыі - яе першапачатная ініцыятыўная група амаль цалком засталася нязменнаю.

Найбольшую заслугу кіраунічых ворганаў ХАБР ёсьць выдаванье часопісу "Аб'еднаньне", якое сёньня таксама разам съяўткуе сваё дзесяцігодзьдзе ды якое падтрымвае жывую лучнасьць паміж сябрамі раскіданымі на даволі вялікім просторы усіх Англіі.

Тут трэба аб'ектыуна сказаць, што зьмест часопісу праз уесь час яго існаваньня утримліваецца на высокім узраўні, даючы сваім сябром правільнную ідэалагічную лінію ў іх вызвольнай барацьбе, ды адпаведна насыяцляючы працэс зьменнасці міжнародных падзеяў і абставінаў.

Усе гэтыя дасягненія Хрысьціянскага Аб'еднаньня Беларускіх Работнікаў набіраюць яшчэ большага значэння, калі мы прыймем пад увагу, што яны - рэзультат ахвярнае працы парунальна невялічкага актыву пры нерэгулярнай матар'яльнай падтрымцы рэшты сяброў.

Чэсьць і слава тым, што дзесяць год прастаялі амаль бяззменна на нацыянальна-грамадзкай варце, тримаючы высака съцяг Хрысьціянскага Аб'еднаньня Беларускіх Работнікаў у Вялікай-Брытаніі.

Р. АСТРОУСКІ

КАНВУЛЬСІІ КАМУНІЗМУ І ЗАДАНЬНІ
ПАЛІТЫЧНАЙ ЭМІГРАЦЫІ ПАНЯВОЛЕНЫХ НАРОДАЎ
УІІ

/Заканчэньне, глядзі пачатак "Аб' еднаньне"
№6/72/ ; №1/73/ ; №2/74/

Заданьні Палітычнай Эміграцыі Паняволеных Народаў

Іераходзячы да разгляду заданьняў палітычнай эміграцыі паняволеных народаў, я хачу зазначыць, што хоць прароцтвы джыласа зусім пакрываюцца з маёю аптымістычнаю тэзаю адносна лесу камунізму, хоць мы у сучасны мамэнт зъяўляемся съведкамі сударагаў камунізму ад паражэння цэнтральнасцістэмы, мы усё-ж, аднак, яшчэ ня маем дастатковых падставаў уважаць гэтых канвульсіі камунізму за сымдротныя, якія адбываюцца пры агоніі арганізму.

Іакуль што зьвер толькі вельмі цяжка ранены, а у такім стане ён можа быць і найболей небяспечным. І таму мы не павінны пацяшаючы сябе гэткім станам, чакаць, злажыўши руки, ягонага скону. Якраз наадварот, мы павінны далажыць як найбольшых высілкаў каб дапамагчы яму як найхутчэй сканаць, ня прычыніўши вялікай шкоды чалавецтву.

Аслабленье тое небяспекі, якая сёньня існуе для людзей залежыць у значнай меры меры ад сілы рацыянальнага праціздзеяння камуністычным планам. З гэтага якраз і выплываюць тыя заданьні, якія сёньня стаяць ня толькі перад намі - палітычнай эміграцыяй паняволеных народаў, але і перад эміграцыяй наагул нават у тым выпадку, калі яна стаіць збоку ад тое безустаннае барацьбы, якая вядзеца намі.

Мы усе прарочым пагібелъ камунізму з большай або меншай сілай собскага перакананья, але не знайшлося дагэтуль такога прарока, які-б вызначыў дакладную дату ягонага скону.

Працэс адміраннія, выражаячыся камуністычным жargonам, камунізму зацяжны. Камунізм яшчэ сільны і пануе над шматлікімі краінамі і сотнямі мільёнаў людзей. Але сёньняшняя яго улада ужо не трymaeцца тэорам і хітра-ілжываю прапагандаю. Гэтая апошняя ня меней небяспечная, чымсь першая, бо яна аслабляе проціздзеянне, аслабляе антыкамуністычную барацьбу.

Сваю ілжываю пропаганду бальшавікі у значнай меры абязброілі заходнія дзяржавы, пераканаўшы іх у магчымасці нейкае коэгзістэнцыі.

Мы добра знаючыя сапраўднае аблічча камунізму, павінны

вескімі контрагумэнтамі развеяць гэтую ільлюзію у заходніх палітыкаў. Атакія вескія аргумэнты даюць нам самі бальшавікі.

Ленін у 31 томе сваіх твораў на балонцы 427 зусім нядвузначна піша аб няухільным збройным канфлікце паміж камуністычным і капіталістичным блокамі, кажучы:

"Пакуль засталіся капіталізм і сацыялізм, яны мірна жыць ня могуць: або адзін, або другі у канцы канцоў пераможа; або па Савецкай Рэспубліцы будуць пляць панахіду, або па усясьветнаму капіталізму".

Такі-ж нядвузначны адказ дае Ленін на бязмэтнасць нейкіх канфэрэнцыяў аб разбраеню, якія цягнуцца цэлымі гадамі і служаць толькі матарялам для камуністычнай пропаганды. У томе №3 на балонцы 88 Ленін піша:

"...дэмакраты дамагаюцца разбраення. Гэта раўназначна поунай адмове ад клясавае барацьбы, вырачэнню усякае думкі аб рэвалюцыі. Нашым лозунгам павінна быць: узбраенне пралетарыяту для таго, каб перамагчы, экспропрыяваць і разброіць буржуазію. Толькі пасля таго, як пралетарыят разброіць буржуазію, ён зможа, не зраджваючы свайму усясьветна-гістарычнаму заданню, выкінуць на злом усякую наагул зброю".

Як бачым з гэтага, камуністы даюць зусім выразны адказ на прынцыповае пытанье аб няухільнасці збройнага канфлікту паміж імі і рэштаю некамуністычнага съвету. Такі-ж самы выразны адказ бальшавіцкіх лідараў мы знайдзем і па пытанню калі гэты канфлікт наступіць. У томе 26 на балонцы 405 Ленін кажа:

"Пытанье аб тым, ці можна зараз, неадкладна, весьці рэвалюцыйную вайну, трэба вырашыць, улічваючы выключна матэрыяльныя варункі рэалізацыі гэтага".

Яшчэ з большай яснасцю сформулаваў адказ на гэтае пытанье Сталін, кажучы:

"Вельмі многа залежыць ад таго ці удасца нам адцягнуць вайну з капіталістичным съветам, якая няухільна, але якую можна адцягнуць або... пакуль насыпее пралетарская рэвалюцыя у Еўропе, або... пакуль зусім даслыпець рэвалюцыі капляніяльныя, або... пакуль капіталісты не набицца між сабою із за падзелу калёніяў. Дзеля гэтага захаванье мірных судносінаў з капіталістичнымі краінамі з'яўляецца для нас абязвязкавым заданнем."/Том 10, бал.22/

Адкуль, пасля гэтага, у заходніх палітыкаў магла паўстаць вера аб магчымасці нейкага мірнага суіснавання?

Няужо яны паверылі на слова ільжывай фразэолёгіі Хрущчовых, Булганіных ці іншых лукавых?

Трудна пагадзіцца з тым, каб адказныя падлітыкі і дзяржаунія мужы ня зналі сапраудных імкненіяў камуністаў, або

не хацелі з імі запазнаца. магчыма, што яны ня маюць часу студываць нудныя камуністычныя эквілібрystыкі, дык абавязкам палітычнай эміграцыі паняволеных камуністамі наро-даў ёсьць давесьці да іх ведама найгалаунейшыя кананы ка-
муністычнае дактрыны.

Акром гэтага, мы павінны давесьці да съведамасьці усяго грамадзтва некамуністычнага съвету, што:

1. Сапрауднаю мэтаю камуністаў ёсьць апанаванье усяго съвету, што пацягне за сабою няухільнае вынішчэнне ня меней чымсь 180 мільёнаў насельніцтва, г. зн. 15% насельніцтва некамуністычнага съвету.

2. мы павінны пераканаць усіх, што такое апанаванье съвету камуністамі можа адбыцца у выніку няухільнае вайны, да якое камуністы старанна і бязупынна прыгатаўляюцца, адкладаючы пачатак свае генеральнае атакі на вольны съвет да таго момэнту, калі яны будуць упэўнены у сваёй перамозе.

3. мы павінны пераканаць некамуністычны съвет, што усякая балбатня камуністаў аб мірным суіснаванні, зъяўляюцца толькі тактычным манеурам, каб адцягнуць мамэнт схваткі, - да якое яны яшчэ не гатовы.

4. мы павінны пераканаць дзяржауных палітыкаў, што перахвалкі Крамля аб вялікіх быццам іх дасягненіях у галіне міжкантынэнтальных снарадаў зъяўляюцца чарговым тактычным ходам масквы для падтрыманья свайго прэсыціжу у ва-
choх савецкіх людзей і да застрашанья галоуным чынам Амэ-
рыкі, якую яны ані як ня могуць ня толькі перагнаць, але
нават дагнаць. Ані у тэхніцы, ані у навуцы Савецкі Союз
сам пасабе нічога не дабіуся, аж пакуль ня украў гатовыя
рэчы з Захаду праз розных Гісаў ды Фуксаў, скарыстаўши з
даверлівасці прадстаўнікоў некамуністычнага съвету. Час
тamu, як паказалі шматлікія шпіёнскія працэсы, працуе вы-
ключна на бальшавікоў.

5. мы павінны пераканаць Урады усіх Заходніх краінаў, што найгоршая атомная вайна не пацягне за сабою столькі ахвяраў, колькі патрабуе нават "мірнае" апанаванье съве-
ту камуністамі.

6. мы павінны пераканаць увесы съвет, што бяз ліквіда-
цыі Маскоускага камуністычнага цэнтру ня можа быць мовы
аб трывалым міру на съвеце і свабоды для народаў і адзінкі.

7. мы павінны урэшце пераканаць Парламэнты усіх краі-
наў, што першымі крокамі для спыненьня камуністычнае экс-
пансыі з боку дэмакратычнага съвету павінны быць:

а/ Неадкладнае парваньне з урадамі камуністычных краі-
наў усіх зносінаў: дыплёматычных, культурных, эканаміч-
ных і гандлёвых,

б/ выдаленне прадстаўнікоў камуністычных урадаў з Ар-
ганізацыі Аб'еднаных Нацый за систэматычнае нарушанье

імі Статуту гэтае Арганізацыі і непадпрадкаванье яе пастановам,

в/ Ліквідацыя усіх камуністычных партыяў, іх прыбудоўкі і агентураў у ва усіх некамуністычных краінах, як 5-ых камуністычных калонаў, якія займаюцца шпіянажам.

г/ Уключэнне у склад Арганізацыі Аб'еднаных Нацыяў прадстаўнікоў А.Б.Н., як арганізацыі, аб'еднываючай усе паняволенныя камуністамі народы.

д/ Публічная дэкларацыя Арганізацыі Аб'еднаных Нацыяў аб праве кожнага народу вырашыць сеій дзяржаўны лёс і сацыяльны лад на падставе вольных дэмакратычных выбараў пад наглядам А.А.Н.

- 0 -

Але каб выкананы гэтае заданье, каб давесці да съведамасці грамадзкасці вольнага съвету аб неабходнасці такіх страшучых кроکаў, трэба гаварыць не на сходах ці зборах паняволеных народаў, а пры кожнай нагодзе сярод народаў вольных ды публікаваць аб гэтым у мовах гэтых народаў.

На заканчэнне хачу звязацца да усіх прысутных якіх напэўна ужо шмат амэрыканскіх грамадзянаў.

На вас якраз, грамадзяне, і ляжыць найбольшы абавязак пераканаць Ваш Урад, Ваш Кангрэс, Ваш Сэнат і уесь амэриканскі народ, што толькі адна Амэрыка, як наймагутнейшая краіна у съвеце яшчэ можа уратаваць і сябе і рэшту вольнага съвету ад страшнае камуністычнае пошасці і гэтым сеюніць сваю гісторычную місію перад Богам і усім чалавечтвам.

Дык няхай-ж ау гэтай съятой і пачэснай справе дапаможа Бог і Вам і усяму Амэрыканскаму Народу.

КАНЕЦ.

ЛІТОУСКАЯ МЭТРЫКА І не значэнне ў гісторы БЕЛАРУСІ
 /Перадрук з бел. тэднёвіка: "НІВА" №7/103/ з 16.2.1958г./

Беларускі народ, як і іншыя народы съвету, мае сваю шматвяковую славную гісторыю. Яна згасла ў далёку мінуўшчыну, калі на тэрыторыі сёньняшняй Беларусі з'явілася жыцьцё, зъявіліся першыя людзі, першыя плямёны. Праходзілі стагодзьдзі, а разам з гэтым усе больш вырысоуваўся воблік гэтых плямёнаў, якіх к пачатку другога тысячагодзьдзя атрымалі назвы крывічу, радзімічаў, дрыгвічу. Складваліся дзяржаўнія ўтварэнні - княствы, кузьнікалі новыя гара-

ды і паселішчы.

У ХІІ стагодзьдзі склалася беларуская народнасьць самабытная, самастойная, істотна адрозніваючаяся ад іншых народаў сваёй спэцыфікай духоўнага і фізычнага укладу, асаблівасцямі мовы і быту.

Уваходзячы у склад Вялікага Княства Літоўскага, беларускі народ зъберагаў і развіваў сваю мову, культуру. Мала таго, беларуская мова, як найбольш дасканалая і пашыраная, была дзяржаунай мовай у Вялікім Княстве. Усе афіцыйныя, дзяржауныя акты княства, пісаліся на беларускай мове, і тыя, што захаваліся да нашых часоў, уяўляюць сабой невыказна вартасны матэрыял па гісторыі нашай стронкі. Да ліку іх адносіцца і так званая Літоўская Мэтрыка.

Літоўскай Мэтрыкай называўся архіў дакумэнтаў канцэлярыі Вялікага князя. У ім захаваліся акты або кнігі з граматамі і дакумэнтамі, напісанымі па устаноўленай дзяржаунай канцэлярыі форме. Гэты архіў падзяляўся на Мэтрыку вялікую, якая была пад наглядам канцлера і Мэтрыку малую, што была у веданьні надканцлера. Абодва гэтыя саноўнікі мелі непасрэдна ад сябе залежных загадчыкаў архіва - "мэтрыкантаў".

Гісторыя літоўскай Мэтрыкі пачынаецца з канца ХУ стагодзьдзя, калі дзякі пры Вялікім князі Казіміры Жыгімонтавічы сталі весьці запісы княскіх прывілеяў і усялякіх яго грамат. Але архіў літоўскай Мэтрыкі у той час быў толькі у сваёй пачатковай стадыі. Ад тых часоў захавалася не так ужо шмат актаў - прысягі Карыбута Альгердавіча, Сьвідрыгайлы Альгердавіча і інш.

З ХVI стагодзьдзя, калі у адміністрацыйным жыцьці літоўскай дзяржавы адбыліся зьмены - замесь намесніцтваў былі уведзены ваяводзтвы: Смаленскае, Полацкае, Віцебскае і іншыя, усе дакумэнты і акты Літоўскага Мэтрыкі захоўваліся у мяшках. на матэрыялы кожнага ваяводзтва быў заведзен асобны мяшок, у якім дакумэнты складаліся згодна алфавіту. Такі спосаб захоўвання дакумэнтаў /мяшкі замест скрыні/ ці шафаў/ съведчыць аб прымітыўным стане архіўнай справы у княстве.

Але усе-ж нягледзячы на гэта, з боку Вялікага князя удзялялася шмат увагі да матэрыялаў Літоўскай Мэтрыкі. Іны захоуваліся у Трокскім замку, пабудаваным на востраве возера Гальвэ, у 30 кілометрах ад Вільні, які у той час быў вельмі трывалым умацаваннем. У 1511 годзе архіў літоўскай Мэтрыкі быў перавезен з Трокскага замка у Вільню.

ХVI стагодзьдзе зъяўляецца перыядам канчатковага складання арганізацыі літоўскай Мэтрыкі. Вялікіе прысяжныя

дзякі, ненасрэдна наглядаў за ёю канцлер Вялікага княства. Узрасло і значэнне Літоўскай Мэтрыкі. Прымаючы пад увагу гэта, канцлер князь Мікалай Радзівіл, 2 мая 1558г. аддаў распараджэнне "абы усе пажалаваньня і даніны князскія на адно месца пэунага замкненія зношаны і да кніг упісованы былі".

Аб строгім парадку вядзенія Літоўскай Мэтрыкі съведчыць яшчэ і тое, што калі у 1569 годзе Кіеў, вальнь і Падольле былі далучаны да каралеўства, дык з агульнага яе складу былі лёгка выдзелены кнігі і іншыя матэрыялы азначаных зямель і перададзены адпаведнай уладзе Каралеўства.

Аднак частае ужываньне, а таксама іншыя прычыны, у тым ліку непрыстасаваныя памяшканьні для захоуваньня Літоўскай Мэтрыкі, дрэнна упльвалі на яе стан, кнігі началі псаўца, пакрывацца цвільлю, трухлець. Тады па загаду канцлера Льва Сапегі дзякі началі перапісваць гэтыя кнігі. Нерапіскай іх займаліся: Вышчынскі, Гэскоўскі, Карабеўскі, Мархач, Іашкевіч, Радэцкі, Яцыніч, прозвішчы якіх падаюць гістарычныя крыніцы. Праца па перапісванью кніг вялася на працягу 14 гадоў - з 1594 па 1607 г.г. Нерапісаныя кнігі дапауняліся рэестрамі, забясьпечваліся вокладкамі. Затым 14 гадоу /1607 - 1621/ пашло на узгодненьне іх з арыгіналамі.

Да 1636 года літоўская Мэтрыка знаходзілася у Віленскім замку. 21 красавіка 1636 г. для яе з дазволу Уладыслава IV была узята прыватная камяніца віленскага жыхара Яна Ключаты на Рыбным канцы Віленскага рынку, непадалёк Уваскрасенскай царквы. Тут Літоўская Мэтрыка знаходзілася да ХУІІІ стагодзьдзя. Для захоуваньня Малой Мэтрыкі 21 ліпеня 1636 года быў прыстасаваны дом немца Ланга па шкляной вуліцы. Тут-жа знаходзілася і канцэлярыя канцлера.

Падзеі того часу - нацыянальна-вызваленчая барацьба беларускага і украінскага народаў у 1648 годзе, швэдзкі наезд, заваёва вільні маскоускім войскам у 1655 - 1661 гг., прычыніліся да страты некаторай часткі Літоўскай Мэтрыкі, але аснауная, большая частка яе уцалела.

Да далучэння Беларусі і Літвы у 1794 годзе да Расейскай імперыі Літоўская Мэтрыка захоувалася у Віленскім съцёле святога Казіміра. 21 лістапада 1794 г. расейскі сенат выдаў указ аб перавозе яе у Цецербург, што і было зроблена у 1795 годзе. Літоўская Мэтрыка была зъмешчана у архіве Сената.

Тут з 1803 па 1836 г.г. праводзілася упараткованье яе. пасля гэтага началося навуковае карыстаньне матэрыяламі, але доступ да іх быў вельмі абмежаваны і толькі з пе-

равозам у 1889 годзе мэтрыкі у Маскву да яе быў адкрыты большы доступ.

З мэтай больш шырокага азнаямлення з матэрыяламі Літоускай мэтрыкі расейская Археаграфічная камісія пачала друкаваць іх у сваім выданьні "Акты Западнай Рэсіі". У 1846 -1853 г.г. выйшла пяць тамоў.

Усе матарыялы Літоускай Мэтрыкі паводле зъместу падзяляюцца на кнігі сапісаў, кнігі судовых спраў, кнігі публічных спраў, кнігі перапісаў. Каб зразумець навуковую вартасць мэтрыкі для гісторыі нашай старонкі, азнаёміца з яе складам, трэба спыніцца на зъмесце вышэйпамяняных матэрыялаў.

У кнігах запісаў знаходзяцца прывілеі гарадам, мястэчкам і вёскам, прывілеі на магдэбурскія права, на кірмашы, гандаль, граматы на уладаньні, лісты на дараўаньне маёнткаў і інш., бягучыя справы дзяржаўнай канцэлярыі. Гэтыя кнігі ахопліваюць каля трох з паловай стагодзьдзяў - з канца ХУ да канца ХУІІІ ст.

Другой катэгорыяй зъяўляюцца кнігі спраў судовых. У іх маюцца пастановы вышэйшых судоў, існаваўшых у Вялікім Княстве: суда Вялікага князя, суда маршалкоўскага /з ХУI стагодзьдзя/, які раз'язджаў па дзяржаве, суда паноў з княскіх рад, задворна-асесарскага суда, існаваўшага з 16 сакавіка 1623 г., рэляцыйнага княскага суда / з пачатку ХУІІІ ст./, канфэрэрацкіх судоў / з часоў бескаraleў/а/ суда па апеляцыях на магдэбурскія суды. Гэтыя матэрыялы прадстаўляюць выключную каштоўнасць у дасьледваньні і вывучэнні гісторыі права, а таксама харектару судовых установ Вялікага княства, вывучэння быту і жыцьця беларускага народу за часы з пачатку ХУI стагодзьдзя да апошняга падзелу Рэчы Паспалітай у 1795 годзе.

На трэцім месцы знаходзяцца кнігі спраў публічных, або інакш кажучы, матэрыялы, якія мелі агульнадзяржаўную вартасць. У іх зъмяшчаюцца сеймавыя пастановы канфэрэнцый, усялякія сеймавыя запытаньні да урада, адказы каралі і урада, наказы паслам, што пасылаліся у чужаземныя дзяржавы і у каралеуства, справы ваяводстваў, загады вышэйшых улад па унутраных справах і інш.

далей ідуць кнігі перапісаў літоускіх. У іх знаходзяцца апісаныні замкаў, старостваў, межавыя кнігі, у тым ліку і аў разьмежаваньні Вялікага Княства з суседнімі дзяржавамі. Апрача гэтага Літоуская мэтрыка утримлівае і іншыя віды кніг - пастановы княскіх рад, інвэнтары, апісы, алфавіты, паасобныя акты, планы, карты, радаслоўныя схемы.

Літоуская Мэтрыка - найбагацейшая кропка па гісторыі Беларусі, мінулага беларускага народу. Яна уваскращае пе-

рад намі багатую культуру беларусаў, іх шматвяковую ба-
рацьбу за незалежнасць і свабоду, сацыяльную і эканамі-
чную структуру Беларусі. У сучасны момант яна захоўваец-
ца у Цэнтральным дзяржаўным архіве старожытных актаў у
Маскве.

Юрка Пасынак

Юры Сабалеўскі.

БЕЛАРУСКАЯ СЯЛЯНСКА - РАБОТНІЦКАЯ

ГРАМАДА

/Працяг, глядзі пачатак "Аб'еднаньне":
№4/62/ ; №5/63/ ; №6/64/ ; №7/65/ ; №8/66/ ; №1/67/ ; №2/68/ ; №3/69/ ;
№4/70/ ; №5/71/ ; №6/72/

Няпрыемныя успаміны /на лекцыях "Робэрта"/

Адносны мой супакой скончыўся. Макоўскі настойліва
пачаў дараджаць выезджаць найхутчэй у Саветы, бо з пады-
ходам "весені" можна больш адпаведна устроіцца на працу.
Анкета на атрыманьне савецкага пашпарту была на выгляд
самага спакойнага зъместу. У рубрыцы, куды і на якую пра-
цу хачу ехаць - я запісаўся на дарожныя досьледы Сібіры.
Праз пэвен час выклікалі у данцыгскі Савецкі кансулят на
пераговоры. З консулам я спаткаўся, але я ня ведаў аб
ягонай службовай функцыі. Другі раз я быў разам з Макоў-
скім. Вялася "прыязная бяседа" у прысутнасці новых і не-
знаёмых асобаў. Відаць было, што незнаёмыя маюць рангі
вышэйшыя ад консула.

Запрапанавана было ехаць на савецкім параплаве праз
Ленінград. Макоўскі трymаўся больш развязна, як звычай-
на. Гэта відаць было у рэзультате здачи выкананага ім за-
даньня.

да лічбы дараднікаў дадалася мне цяпер новая асoba -
нейкі "Робэрт". Малады, прыгожы, настойлівы і нахабны жыд.
Заўсёды упэўнены у самым сабе. У прысутнасці іншых паб-
лажліва згары, накідваючы свае погляды і не прымяочы ні-
якіх запярэчанняў. Яго лічаць самым высокім савецкім
давераным на цольшчу і Нямеччину.

Крывадушнасць і ілгарства Макоўскага і Бабровіча на-
казалі мне з імі быць вельмі асьцярожным, ім ня верыць.
Найлепш было-б адагнаць іх ад сябе, але пры утворанай си-
туацыі я ад іх вока ня мог адарацца. Аб "Робэрце" гава-
рылі яны з вялікім захапленнем. На іх акрэсленыні, "Ро-
бэрт" гэта такі чалавек, які патрапіў канчаткова адар-

вацца ад жыдоўскага мяшчанства і уласным высілкам без грунтоўнай асьветы дайсьці да становішча аўтарытэтнага выкладчыка і камэнтатара марксізма у партыі."Робэрт" быў для іх непамыльным аракулам у аналізе разьвіцьця падзеяў. Яны былі упэўнены, што Масква у недалёкім часе прадыктует наказ і для Варшавы і для Берліна. Відаць была іх карьерная стаўка на "Робэрта", а праз яго і для сябе.

Аднаго разу, Макоўскі пераказвае мне запросіны "Робэрта" быць у яго на "прыватным" памежканьні, дзе ён мае перадаць для мяне вельмі важныя весткі. Іду на вызначаны адрес і час. Гэта арыстакратычная частка горада. Спачыкаемся з "Робэртам" калі самае яго кватэры на вуліцы, але ён просіць прыйсьці да яго заутра: сёньня ён страшэнна заняты. Калі яго натоўн чалавек калі 15, або і болей таго, і усё - не беларусы. Запрашвае далучыцца і знаёміць з усімі на вуліцы, вымаўляючы маё прозывішча і становішча асабліва выразна. Кожны вітаецца і называе некае прозывішча, зразумела, важнае толькі на гэты раз. Вядзе падарозе гутарку упэўненым тонам. Ен быў сярод прысутных на галаву вышэйшы і выглядаў на інструктара пры школьніках па фіз-культуры. З ім разам былі Макоўскі і Бабровіч.

На заутра я у "Робэрта". Намешканье асабліва выстаўнае, з выразнымі азнакамі буржуазнасці. Немка - пакаёўка у прыслуговывающим уніформе, просіць пачакаць. Выходзіць "Робэрт", фамільярна трэпле мяне па плячу, рассыпаецца у танных, фальшовых кампімэнтах, тонам паблажлівасці камандзіра да радавога з "вольноопределяючыхся". Пачынаюць падыходзіць тыя самыя людзі, з якімі спачыкаўся я учора, да іх яшчэ больш новых, незнаных. Знаёмімся. Астатнімі прыходзяць Макоўскі і Бабровіч. Асобна прыходзіць "як сен называ". Не вітаецца, а толькі агранічваецца кіуком галавы пад адресам усіх і мосьціца у куток.

"Робэрт" мэтадычна папівае каву і пачынае выкладаць палітычны агляд падзеяў у цольшчы і навязвае яго да маго прыезду у Данцыг. Аснаўную тэмаю была Грамада. З вывучанаю манернасцю аўтарытэтнага дакладчыка, "Робэрт", ціхім голасам і асабліваю інтанацыяю прапаведніка, распачынае з харектрыстыкі Грамады у прыблізна такім зъмесце:

- "Грамада, як пратэстуюче "начало" спаткана была нашым пралетарыятам прыхільна, але паколькі Грамада сёньня пачала статутова афармляцца і займаць акрэсленую самастойную лінію у пытаньнях палітычнага змаганья, то такі стан у жыцьці Грамады супярэчыць аснаўной лініі пралетарской рэвалюцыі".

"Пратэстуючыя началы" - зъявішчы дадатнія і яны павінны не даваць буржуазіі спасть спакойна. Зъмест "пратэстуючых начал" не алыгryвае ролі і чым больше поле абхватау

імі, тым для бальшавікоу лепш. Грамада пачала афармляцца статутова і гэта тады, калі на палітычнае афармленьне ёсьць адзіны толькі статут - гэта статут камуністычнае партыі. Усе іншыя статуты, як самая блізкія, так і далёкія, зъяўляюцца ворагамі пралетарыяту і павінны быць зънішчаны у самым зародку. Ірацэс над Грамадою у Польшчы будзе спрыяць ачышчэнню яе ад буржуазнага налёту і з падабуха над ёю адваляцца пераходныя формы і выявяцца праўдзіва - пралетарскія сілы."

Цяжка сёньня прыпомніць усе аргумэнты і выснавы "Робэрта", яны зводзіліся да аднаго: "Грамада ня можа быць дапушчана да статутовага афармленьня, асабліва у пярэдні новых выбараў у Сойм. Тактыка бальшавікоў павінна быць так застасавана, каб распачаты палякамі пагром Грамады дайшоў ужо да самых найбольших глыбін і тады адбудзецца сам сабою кантрольны адсеў шкоднага, няпэўнага і прыпадковага элемэнтау. Гэта па зъместу, а па форме - належыць падымаць найбольшы крык пратэсту. Гэта моцна абцяжыць польскі урад і выкліча сымпаты да Грамады, якая паступова у гэтым часе перакуеца у зброю пралетарыяту. З мінаю прафесара скончыў "Робэрт" сваю лекцыю і разважаныні. Присутныя абдарылі яго ветлівымі позіркамі і распачалася дыскусыя на тэму Грамады. Некаторыя былі даволі разьбітыя у стаўлянні палітычных пытанняў, але трэсавальна аднабока па трафарэту бальшавіцкай ортодоксіі; - другія, а іх бальшыня, свае погляды выкладалі вельмі хатычна, паслугоуваючыся малазразумелым слоўным жаргонам, наборам слоў, высіляючыся папасці у "генеральную лінію" поглядаў і расцэнак "Робэрта". Агідна было назіраць ролю Макоўскага і Бабровіча. Людзі, амаль з закончанаю вышэйшую асьветаю, перад дэмагагічным нахабствам мястэчковага гандляра, моучкі ківалі яму у такт галовамі, паддаквалі, адбрывалі асабліва па бальшавіцкі крыклівыя акрэсьленні. Лекцыя скончылася. Разыходзіліся на абед. Трэба прыгэтым адзначыць, што аўдыторыя карысталася толькі з драгіх рэстаранаў.

Варочауся я да дому у што раз, то больш прыгнечаным настроем. На другі дзень была вызначана чарговая лекцыя, а у ліку запрошаных - я.

Тая самая рытуальная уступная частка самаупэўненага "Робэрта". Трэба прызнаць, што, тримаючыся вельмі павярхоўнага мэтаду аналіза у чиста бальшавіцкай падтасоўцы фактаў, гаварыу складна. Расейская мова была у яго беззакідная. На чарзе была харектэрыстыка Тарашкевіча. "Мілы Бронэк" было ягоным абагульняющим акрэсьленнем зъместу Тарашкевіча. Наступным быў Ваявудскі. Сальвэс, Сальвэстры... Абодвы яны расцэніваліся партыяй бальшавікоў вель-

мі висока, асабліва Ваявудскі. Узаемна адзін другога да- паунялі і зъяуляліся пэрламі у палітычным руху у Польшчы.

Тарашкевіч зразумеў памылковасць ходаў у афармлен'ні Грамады самастойным статутам і дазволіў "прадстаўнікам пралетарыяту" на заняцьце у Грамадзе ролі "выпраміцеля", а што ён маўчаў аб гэтым, на што я часта жаліўся, то гэтага вымагала тактыка "внедрения". Наддаваць гэтае пытанье дыскусыі было нельга. Чарговы этап у жыцьці і развіцьці Грамады наступіць пасля працэсу над Грамадою. Варочаючыся да асобы Тарашкевіча, "Робэрт" паясьніў, што Тарашкевіч кандыдат партыі бальшавікоў і мае часовы умоўны партыйны билет, а таму у Тарашкевіча на першым месцы узалежнен'ня ад пастаноў партыі і абавязваюче захаванне сакрэтаў ад сяброў па Грамадзе, як партыйца да непартыйцаў. Такі закон бальшавіцкай партыі і пад гэтым поглядам Тарашкевіч выказаў узорную бальшавіцкую дысцыплінаванасць. За гэта Тарашкевіча хваліць толькі трэба. Тарашкевіч паводле "Робэрта" меў у адносінах да мяне засцярогі у напрамку майго "амяшчанен'ня" і вызнаван'ня культу кулацтва сялян.

Аудыторыя па завучанаму трафарэту, як на канцэртах, паддаквала "Робэрту", а той набіраў большай цванлівасці. Кожны раз я набіраў пераконан'ня, што Грамада апынілася на лаве абвінавачван'ня польскага суда не без удзелу у тым бальшавіцкай вырашальнай верхавіны. Прывавор над Грамадою па яе зъместу, ня будзе выносіць польскі суд, а абвінавачван'не і кара ужо вынесены бальшавікамі.

Рэфэраты і сэмінары ішлі па чарзе. Зъмест абвіщаўся на уступе. Мяне яны і цікавілі і пужалі сваім цынізмам. І кожным разам пасля адбытай робэртаўскай "навукі" ніці на магчымае маё існаван'не на тэрыторыі Саветаў абрываўліся адна за другою. Назіраная савецкая рэчаіснасць на больш, як дымавая завеоа, за якою адбываецца страшэнна складаная систэма вынішчэн'ня нявыгадных для партыі элемэнтаў. Наймэншае падазрэн'не у неадпаведнасці сказвае на поўнае вынішчэн'не. Новая там этыка, новая там мараль і канчатковая забарона чалавеку мець права на уласны погляд.

Я рапшыў ня ехаць. Але з чаго жыць і што распачынаць, без сродстваў на існаван'не для усіх траіх...?

Пробую развязаць матарыяльнае становішча, але без ніякіх надзеі. Час бяжыць, а пацяшаючага абсолютна нічога. Грунт пад ногамі звужваецца і, ясна, хутка дойдзе да кульмінацыйнага пункту і тады - катастрофа.

Я прыхаджу заўсёды у вёзначаны час... Тая самая уступная працадура, але што раз, то у трохі зъменным складзе

слухачоў. Нападаюцца адзінкі - беларусы, але трymакшчыны на адлегласць і у гутаркі не уступаюць. Хто яны? Адкуль? Якою дарогаю трапілі сюды? Відаць - сакрэт Праглядвае у способе іх захоўвання ужо скончаная школа і адбытая практика.

/Працяг будзе/

ПРАЎДА, АЛЕ...НЯ УСЯ.

У № 3 "Бацькаўшчыны" гасп. В. Папуцэвіч зъмясьціў артыкул, у якім "у імя праўды" пратэстуе супроць прысабечанья Беларускай цэнтральнай Радай сталага сябру Б.Ц.Р. съв. памяці нябожчыка Я. Чарапука.

Пратэст гэты выкліканы быў зацемкай "Беларускага Слова", якое у №5/37/ за месяц сінегань 1957 у справаздачы з паседжання 15-га Іленуму БЦР падало: "у вольных прашанавах была прынята пастанова аб скрэсьленыні із съпіску сталых сяброў БЦР, памёршых - А. Русака і Я. Чарапука."

Гаспадар В. Папуцэвіч "у імя праўды" запярэчвае таму, што нябожчык Чарапук быў сябрам БЦР, спасылаючыся на яго нэгатыўныя адносіны да Беларускай цэнтральнай Рады і г.д.

Усё тое, што піша гасп. В. Папуцэвіч аб папярэдніх /да 21 верасьня 1957 году/ нэгатыўных адносінах Я. Чарапука да БЦР магчыма адпавядае і праўдзе, аднак гэта яшчэ ня уся праўда. І вось, каб дапоўніць гэту праўду, я і змушаны у імя той-жа праўды прыпомніць гасп. В. Папуцэвічу дзень 21 верасьня 1957 году, у якім я меў у Чыкаго пры Вэст Чыкаго Авеню №2457 лекцыю на тэму: "Канвульсіі камунізму і заданыні палітычнай эміграцыі паняволеных на родаў."

Ці быў на гэтай лекцыі гасп. В. Папуцэвіч, я ня памятаю, але напэуна былі прысутнымі швагры гасп. В. Папуцэвіча гасп. Беленіс і Часлаў Будзька, якія напэуна-ж падінфармавалі гасп. В. Папуцэвіча аб прабегу гэтае лекцыі і публічнае выступленыне Чарапука на банкете у той-жа вечар напэна ведама гасп. В. Папуцэвічу ад прысутных беларусаў ці украінцаў.

Лекцыю ладзілі Чыкагоўскі аддзел Прыхільнікаў АБН супольна з Беларускай Нацыянальнай Радай і таму у прэзыдыюме былі акром сяброў АБН /украінцаў/ і беларусы: Я. Чарапук і ген. М. Дзямідаў.

Пасля гэтае лекцыі, арганізатары устроілі невялічкае прыняцьцё у верхніх пакоях гэтага будынку. На гэтым прыняцьці было каля 40-50 асобаў - украінцаў і беларусаў. Як

водзіцца пры такіх абставінах, падчас гэтага прыняцьця, пачаліся прамовы на тэму беларуска-украінскіх суадносінаў пры створанай бальшавіцкімі акупантамі сітуацыі. Адным з прамоўцаў быў між іншым і нябожчык Я. Чарапук, які сядзеў побач мяне. Сваю публічную прамову ён распачаў так:

"Высокадастойны Прэзыдэнце Беларускай цэнтральнай Рады, я сёньня шчаслывы, што магу прывітаць тут Вас, як адзінага легітымнага Прадстаўніка Беларускага Народу, які няўпынна на працягу амаль 40 год вядзе бескампрамісную барацьбу за ідэал дзяржаўнай незалежнасці Беларусі, ідэал авшчаны усюму съвету Радай Беларускай Народнай Рэспублікі...." і.г.д.

Такое публічнае выступленыне Я. Чарапука мяне вельмі зьдзівіла, бо-ж я ведаў, што ён знайходзіцца пад уплывам крывіцкага кірунку, праводжанага у Чыкаго якраз гасп. В. Напуцэвічам і Ко.

Выслушаўшы усе дыфірамбы пад маім адресам, ялчыў сваім абавязкам, з ветлівасці, падзякаўшы яму за кампліменты, на якія я не заслужыў. У адказ на гэта нябожчык Чарапук сказаў: "Не, гэта не кампліменты, а я сказаў тое, што думаю, сказаў зусім шчыра".

Я змушаны быў яго перапрасіць, але зазначыў, што я меў падставы прыняць усё тое, што ён сказаў за камплімент бо-ж ведаю, што ён належыць да групы крывічоў, якія варожа настаўлены да БЦР.

"Так, - адказаў Чарапук - мяне ашуквалі, але цяпер я ведаю па чыім боку праўда".

У даўжэйшай гутарцы мною была парушана справа склікання у лістападзе 15-га Пленуму БЦР, пры чым я зазначыў, што паводле статуту БЦР, кожны былы сябра гістарычнай БНР можа быць сталым сябрам БЦР і таму, калі ён хоча, мы можам выслаць і яму запросіны з паданнем дакладнае даты і месца адбыцця Пленуму. Я. Чарапук адказаў, што ён з прыемнасцю прыйме удзел у паседжанні Пленуму і даў мне свой адрес.

У сувязі з гэтым, я паведаміў Старшыню ВК. Воргану БЦР. Дру А. Арэхву, перасылаючы яму адрес Чарапука, каб адпаведныя запросіны былі высланы яму сваечасова.

Прэзыдым Пленуму выслаў такія запросіны 15-га лістапада 1957 году, а 20 лістапада т. г. пісьмо гэтае вярнулася назад з аднатаццяй Чыкагаускай пошты на канверце: "Адресант памёр - назад".

Так выглядае праўда да канца.

Але ці Чарапук, калі-бы ён жыў, прыехаў бы на Пленум, ці ён, такім чынам, быў бы сталым сябрам БЦР, сёньня ніхто адказаць на можа; аднак, у сувязі з заявой нябожчыка, Пленум на мог на лічыць яго сябрам.

Урэшце, БЦР ніколі нікога не нагаворвала належаць да яе складу. Ніякіх захадаў ня роблена і у адносінах да нябожчыка Чарапука. Ніякай чэсьці БЦР ён не зрабіў-бы ка-лі-б належаў да яе складу, як ніякай шкоды ня сталася, што ён да 21.9.57 не належаў.

З пашанаю

/-/ Р. Астроўскі

П.С. Іншыя беларускія часапісы прашу перадрукаваць.

ДА ПАВАЖАНЫХ ЧЫТАЧОЎ І СЯБРОЎ ХАБР

Апошнія гады у Вяліка-Брытаніі адзначаюцца систэматычным узростам цэнаў на усе тавары. Гэтае няпрыемнае зъявішча датычыць і выдавецтва часопісу "Аб'еднанье".

У даным выпадку Рэдакцыя "Аб'еднанья", хоча скромна прыпомніць Паважаным Чытачам і Сябрам ХАБР, аб матаряльной падтрымцы роднага слова на чужыне. Прыблізна 100 год таму, аснавальнік бел. літаратуры Фр. Багушэвіч пісаў:

"Не пакідайце мовы нашай беларускай, каб не умерлі!

І сапрауды, той чалавек які адрокся свае мовы, пакінуў яе, гэтым самым ён перастаў жыць для таго народу з якога ён вышаў.

Дык не адмоўце і у чэсьць 10- цігодзьдзя выхаду на съвет "Аб'еднанья", злажыце яму фінансавы падарак.

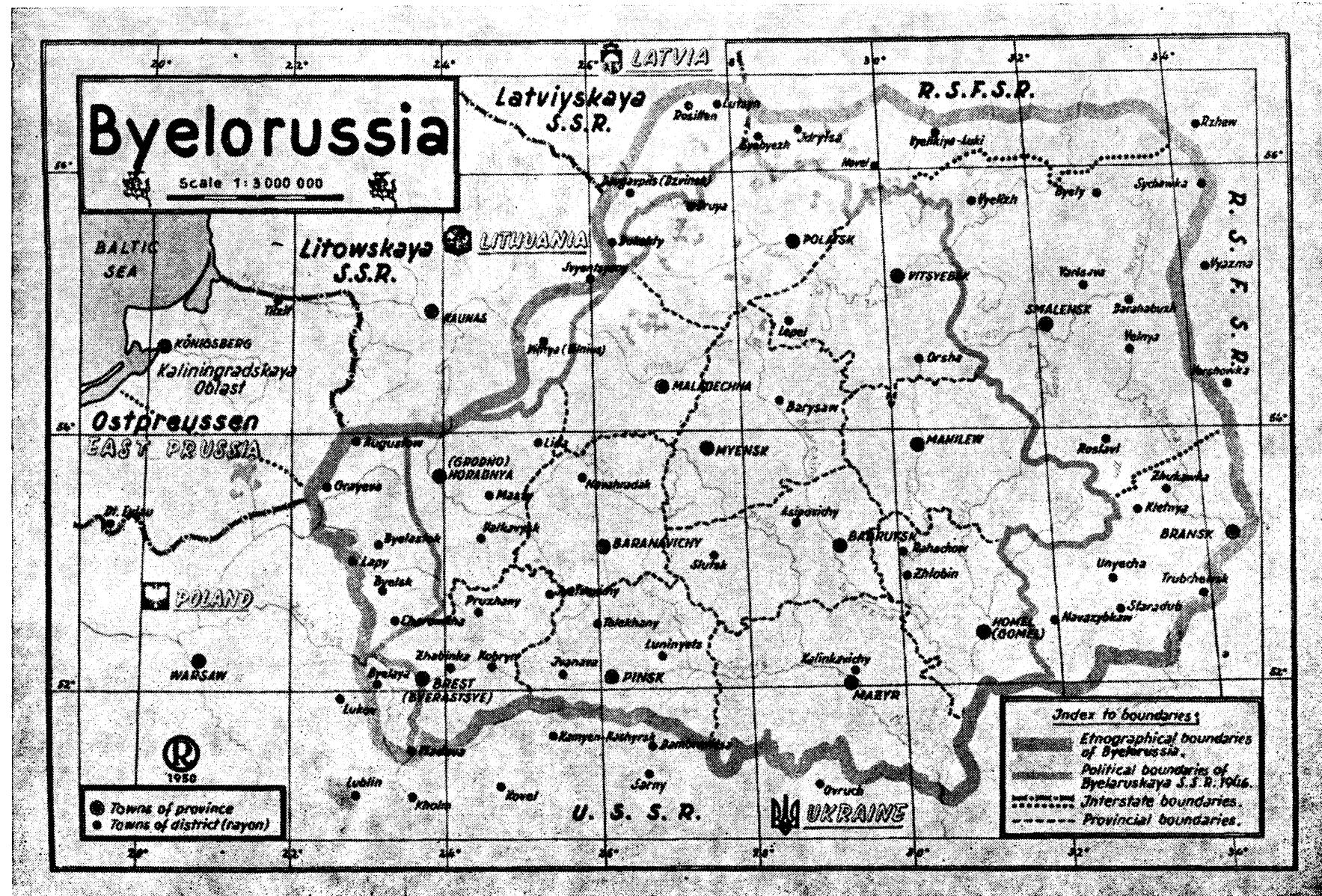
Гал. Управа ХАБР

ЦАНА ЧАСОПІСУ "АБ'ЕДНАНЬНЕ" ЗА №

У Вяліка-Брытаніі 1 шылінг
У США і Канадзе 30 цэнтаў

У Аўстраліі 1/6 пенаў
У Нямеччыне 60 фэнігаў

" РЭДАГУЕ ГАЛОУНАЯ УПРАВА ХАБР У ЛЕНДАНЕ "

UNITED CHRISTIAN BYELORUSSIAN WORKERS IN GREAT BRITAIN
57, Cathnor Road, London, W. 12. Tel.: SHE-8440